

Η Ανοικτή Πρόσβαση στο Ελληνικό Ακαδημαϊκό & Ερευνητικό περιβάλλον: Εμπειρίες, μαθήματα, προτάσεις

Panagiotis Georgiou panos@lis.upatras.gr

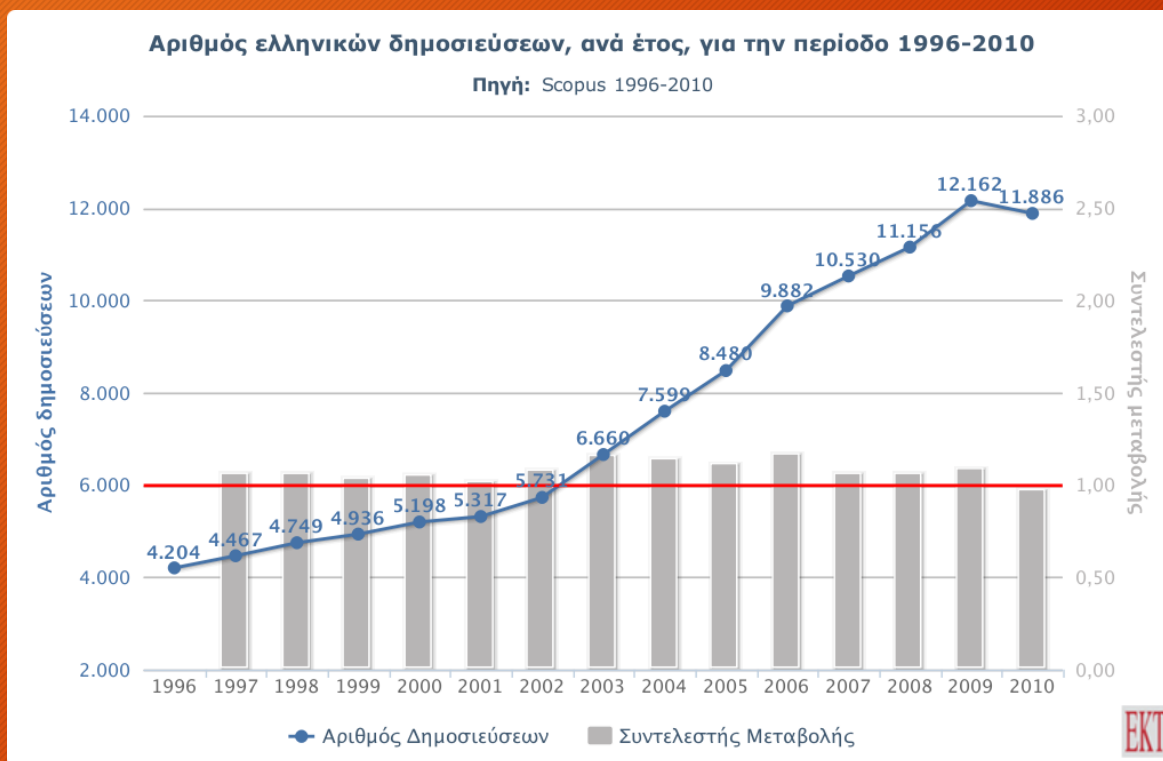
Πανεπιστήμιο Πατρών
Βιβλιοθήκη & Κέντρο Πληροφόρησης
<http://www.lis.upatras.gr/>

Περιεχόμενα

- Οι επιστημονικές εκδόσεις/δημοσιεύσεις στην Ελλάδα
- Η Ανοικτή Πρόσβαση στην Ελλάδα σήμερα
- Ανοικτή Πρόσβαση και Ακαδημαϊκά Ιδρύματα: γιατί
- Η εμπειρία του Πανεπιστημίου Πατρών
- Ωφέλη, προβλήματα και εμπόδια
- Προοπτικές και ευκαιρίες

Οι επιστημονικές εκδόσεις/ δημοσιεύσεις στην Ελλάδα (1)

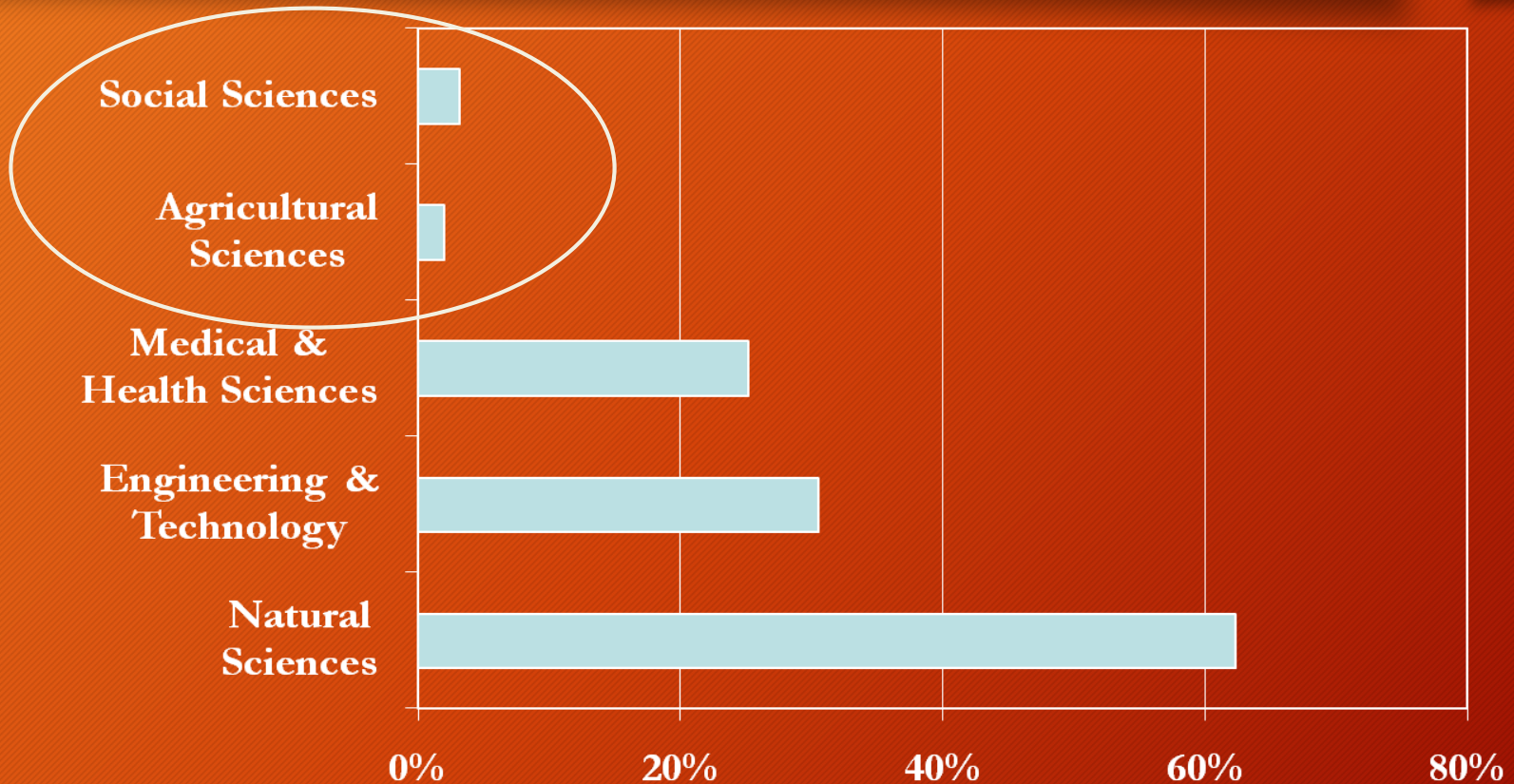

Οι επιστημονικές εκδόσεις/ δημοσιεύσεις στην Ελλάδα (2)

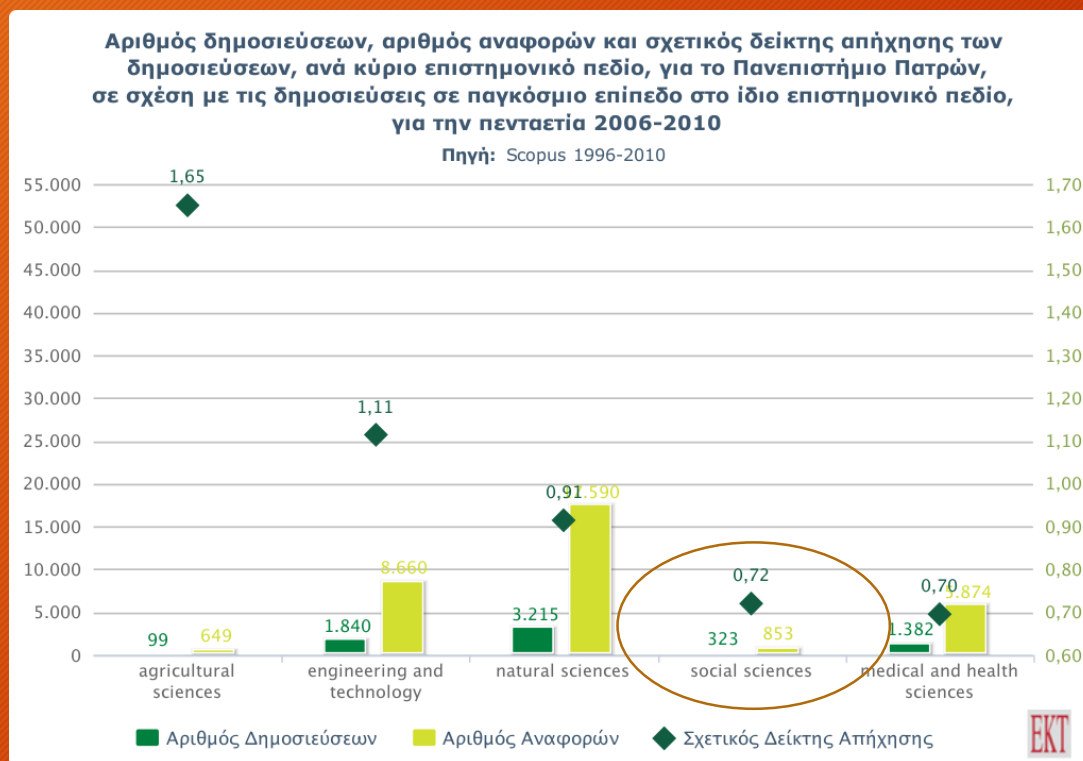
- Εντυπωσιακή αύξηση δημοσιεύσεων τα τελευταία 10 έτη
 - Η πλειοψηφία σε διεθνή ξενόγλωσσα περιοδικά
- Αξιοσημείωτη αύξηση στις ηλεκτρονικές εκδόσεις
 - κυρίως περιοδικά, συνήθως με διεθνή στόχευση -> ξενόγλωσσα
 - πανεπιστήμια, ερευνητικά κέντρα, επιστημονικές/ επαγγελματικές ενώσεις
- Δημοσιεύσεις στην ελληνική γλώσσα
 - Ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες, ιατρική, τέχνες
 - Περιορισμοί γλώσσας και «αγοράς»/κοινού
- Βιβλία: ιδιωτικοί εκδοτικοί οίκοι - έντυπη μορφή
 - Ηλεκτρονικά βιβλία: μικρή αλλά αναπτυσσόμενη αγορά

Δημοσιεύσεις Πανεπιστημίου Πατρών 2004-08 (In ISI indexed Journals)

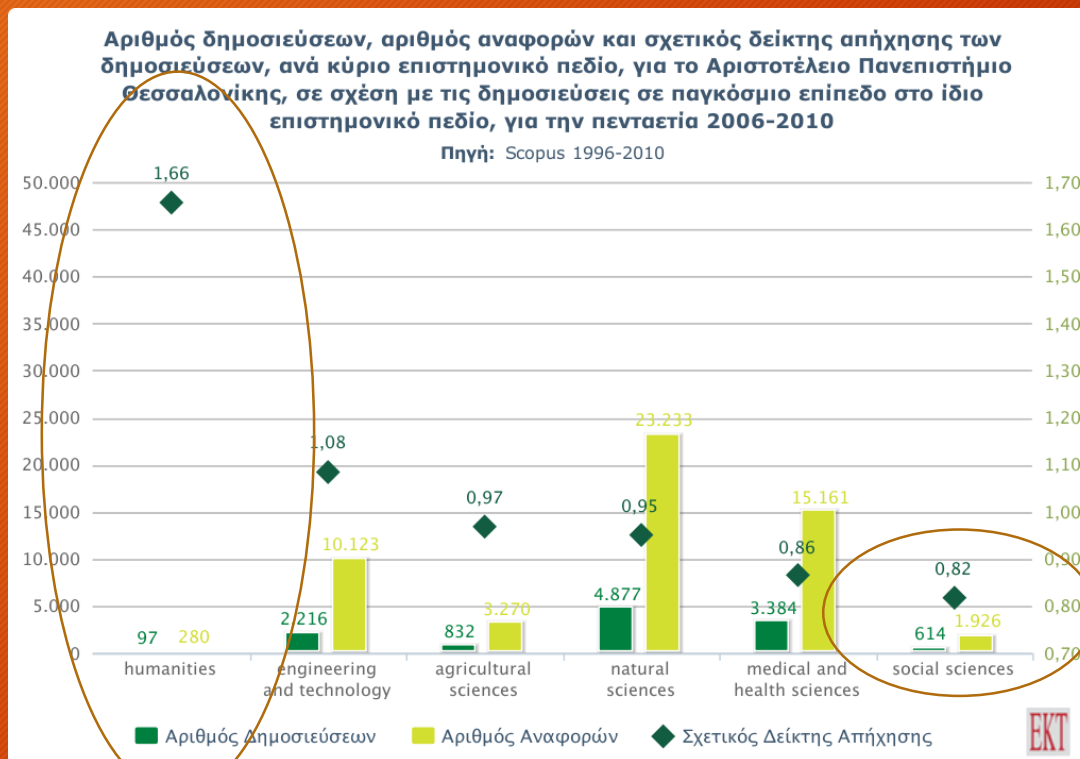

Source: Greek scientific publications 1993-2008, National Documentation Center, Athens, 2010. (Data from Thomson Reuters, NCR Greece)

Δημοσιεύσεις : τάσεις & κενά (1)

Δημοσιεύσεις : τάσεις & κενά (2)

Η Ανοικτή Πρόσβαση στην Ελλάδα σήμερα

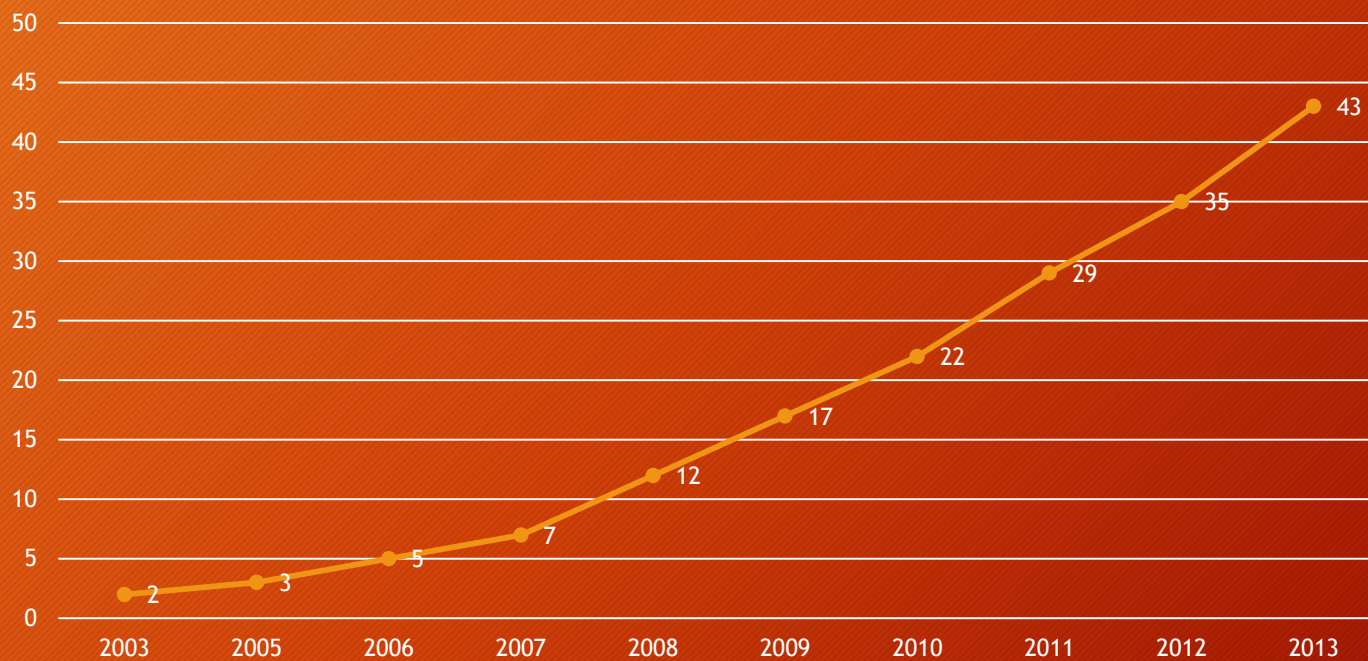

- Το σύνολο σχεδόν των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων λειτουργεί Ιδρυματικά Αποθετήρια Ανοικτής Πρόσβασης
 - διατριβές, εργασίες, σύνολα δεδομένων
 - δημοσιεύσεις: βιβλιογραφικά δεδομένα ή/και πλήρες κείμενο...
- Σταδιακή ανάπτυξη & υιοθέτηση πολιτικών
- Βασικοί «εκδότες» Ανοικτής πρόσβασης: πανεπιστήμια και επαγγελματικές/επιστημονικές ενώσεις
- Πηγές χρηματοδότησης/επιχειρηματικά μοντέλα: κάλυψη κόστους από τους προϋπολογισμούς των φορέων, εθελοντική εργασία, χορηγίες
 - δευτερευόντως: συνδρομές μελών, διαφημίσεις

43 ελληνικά περιοδικά στο DOAJ

Ελληνικά περιοδικά στο DOAJ

Ανοικτή Πρόσβαση και Ακαδημαϊκά Ιδρύματα: γιατί

- Κάλυψη αναγκών σε πεδία με δυσκολίες, ιδιαιτερότητες, περιορισμούς στην επικοινωνία των ερευνητικών αποτελεσμάτων π.χ. ανθρωπιστικές επιστήμες
- Άρση περιοριστικών παραγόντων στις επιστημονικές δημοσιεύσεις: έλλειψη τεχνογνωσίας/υποδομών, οικονομικές απαιτήσεις/κόστη δημοσίευσης, πολυγλωσσικά περιβάλλοντα κλπ
- Δημιουργία και μακροχρόνια διατήρηση/επαναχρησιμοποίηση ψηφιακού περιεχομένου
- Ευκολότερη διαχείριση και διάχυση του παραγόμενου ερευνητικού έργου
- Δικαιότερη/ευκολότερη διαχείριση των πνευματικών δικαιωμάτων

Η εμπειρία του Πανεπιστημίου Πατρών

- 2004: η αρχή
 - Ψηφιακή συλλογή Κοσμόπολις
 - Ιδρυματικό Αποθετήριο: Νημερτής
- 2005: Απόφαση υποχρεωτικής κατάθεσης διατριβών στο ΙΚ
- 2009: Πασιθέη - πλατφόρμα ηλεκτρονικών εκδόσεων ανοικτής πρόσβασης
- 2009: Σύσταση προς τα μέλη ΔΕΠ το ιδρύματος για την αυτοαρχειοθέτηση των δημοσιεύσεών τους στο ΙΚ
- 2013: Εθνικό Σημείο Επικοινωνίας για το έργο SCOAP³
- 2015: Διογένεια - ψηφιακό αρχείο ΠΠ

Μερικές βασικές αρχές

- Εθνικές και διεθνείς συνεργασίες με κατόχους περιεχομένου και τεχνογνωσίας
- Ανοικτά πρότυπα και τεχνολογίες
- Ανοικτή πρόσβαση στο περιεχόμενο
- Διάχυση ερευνητικών αποτελεσμάτων ιδρύματος στην κοινότητα
- Μακροχρόνια διατήρηση και επαναχρησιμοποίηση ψηφιακού περιεχομένου

Νημερτής: Ιδρυματικό Αποθετήριο

- <http://nemertes.lis.upatras.gr/>
- DSpace
- Προπτυχιακές εργασίες, διατριβές, μελέτες, αναφορές, άρθρα κλπ
- ≈7500 εγγραφές (Σεπτέμβριος 2015)
- Σε εξέλιξη:
 - Διασύνδεση με το CRIS
 - Μαζική ευρετηρίαση επιστημονικών δημοσιεύσεων μελών ΔΕΠ του ιδρύματος

Ψηφιακές συλλογές

- Συλλογές στην πλατφόρμα OJS: ευρετηρίαση περιεχομένων παλαιών ελληνικών περιοδικών (19^{ος} - 20 αιώνας)
 - 2004: Κοσμόπολις- <http://kosmopolis.lis.upatras.gr/>
 - 2008: Πλειάς - <http://pleias.lis.upatras.gr/>
 - 2009: Δανιηλίδα - <http://daniilida.lis.upatras.gr/>
- 2015: Διογένεια - <http://diogeneia.lis.upatras.gr/>
 - Omeka
 - Συλλογή σπάνιων βιβλίων, αρχείο Πανεπιστημίου Πατρών

Πασιθήη: υπηρεσία ηλεκτρονικών εκδόσεων ανοικτής πρόσβασης ΠΠ

- <http://xantho.lis.upatras.gr/pasithee/>
- Χρήσεις:
 - Ολοκληρωμένη έκδοση ηλεκτρονικών περιοδικών: διαχείριση, υποβολή, αξιολόγηση, επιμέλεια, έκδοση
 - Διάθεση ψηφιακών αρχείων ελληνικών περιοδικών
- Χρήση OJS - Λειτουργία ως SaS (Software as Service)

Τρέχοντες τίτλοι

Electra

<http://electra.lis.upatras.gr/>

Proceedings of Mediterranean
Morphology Meetings

<http://mmm.lis.upatras.gr/>

Patras Working Papers in Linguistics

<http://pwpl.lis.upatras.gr/>

Academia

<http://academia.lis.upatras.gr>

Review of Science, Mathematics and
ICT Education

<http://resmicte.lis.upatras.gr/>

Educational Journal of the University
of Patras UNESCO Chair

<http://ejupunescochair.lis.upatras.gr>

- Εκδόσεις τμημάτων/μελών ΔΕΠ του ιδρύματος
- 3 νέοι τίτλοι σε εξέλιξη

Ο ρόλος της βιβλιοθήκης

- Αναλαμβάνουμε:
 - Διάθεση υποδομών και τεχνογνωσίας, ψηφιοποίηση (αν απαιτηθεί), ευρετηρίαση, οργάνωση/ρυθμίσεις διαδικασιών περιοδικού, μέριμνα για συνεχή πρόσβαση και προστασία ψηφιακών τεκμηρίων, υποστήριξη ομάδας σύνταξης
- Αν ζητηθεί, αναλαμβάνουμε:
 - Διάχυση περιεχομένου σε μηχανές αναζήτησης, συσσωρευτές κλπ
- ΔΕΝ αναλαμβάνουμε:
 - Οικονομική διαχείριση, διαδικασίες υποβολής, αξιολόγησης, και επιμέλειας των άρθρων/τευχών, εκτυπώσεις και διανομή περιοδικού

Ψηφιακά αρχεία περιοδικών

- Στο πρότυπο της JSTOR
- Μέχρι στιγμής 3 περιοδικά:
 - Axiologika (1990-2002), Deukalion (1970-1995), Greek Philosophical Review (1984-1992)
- Μοντέλο λειτουργίας
 - Η βιβλιοθήκη (και το ίδρυμα) συμφωνεί με την ομάδα σύνταξης/κατόχους πνευματικών δικαιωμάτων για τη αρχειοθέτηση και φιλοξενία του περιεχομένου του περιοδικού και την οργάνωση και ρυθμίσεις διάθεσης
 - Η βιβλιοθήκη αναλαμβάνει την ψηφιοποίηση (αν απαιτηθεί), ευρετηρίαση, διαχείριση πλατφόρμας, μακροχρόνια προστασία περιεχομένου.

Συμπεράσματα από την εμπειρία μας

- Κάλυψη κόστους
 - από τον τακτικό προϋπολογισμό της ΒΚΠ ή/και R&D έργα
 - Εθελοντική εργασία μελών συντακτικών ομάδων
 - Πρόβλημα βιωσιμότητας....
- Θετική απήχηση από όλες τις πλευρές: συντακτικές ομάδες, ερευνητές, κοινότητα
- Αλλά....
 - Χρονοβόρες διαδικασίες
 - Δυσκολίες κατανόησης διαδικασιών
 - Περιπλοκές με προηγούμενους εκδότες (όταν εμπλέκονται)
 - «Ασυνέπεια» στα χρονοδιαγράμματα

Ωφέλη, προβλήματα και εμπόδια: διεθνές περιβάλλον

- Αύξηση των δημοσιεύσεων και της αναγνωσιμότητας
- Αύξηση της αναγνωρισιμότητας των ερευνητών
- Άρση των εμποδίων δημοσίευσης - Περισσότερες ευκαιρίες για ερευνητές εκτός των STM (Science, Technology, Medicine)
- Υψηλά APCs
- Προβλήματα εγκυρότητας διαδικασιών αξιολόγησης άρθρων
- Βιωσιμότητα εκδόσεων ανοικτής πρόσβασης
- Προβληματικά επιχειρηματικά μοντέλα
- Ελλειψη «εμφανών» ανταποδοτικών οφελών μεσοπρόθεσμα (π.χ. Οικονομίες κλίμακας από το κόστος συνδρομών)

Ωφέλη, προβλήματα και εμπόδια: ελληνικό περιβάλλον

- Δημιουργία νέων δρόμων δημοσίευσης για ερευνητές με δυσκολίες / ιδιαιτερότητες στην δημοσίευση στα «παραδοσιακά» διεθνή περιοδικά
- Αύξηση περιεχομένου και αναγνωσιμότητας περιεχομένου στην ελληνική γλώσσα
- Ανεπαρκής χρηματοδότηση ερευνητών/συγγραφέων για την κάλυψη των APCs
- Βιωσιμότητα ελληνικών εκδόσεων ανοικτής πρόσβασης
- «Ασυνέπειες» στην ομαλή έκδοση των περιοδικών εκδόσεων
 - Επιπτώσεις στην εικόνα και την εγκυρότητα
- Έλλειψη εθνικών και ιδρυματικών πολιτικών
- Προβληματικά και μη βιώσιμα «επιχειρηματικά μοντέλα» έκδοσης
 - Ανάγκη υιοθέτησης πρακτικών εισροής εσόδων: APCs, χορηγίες, διαφημίσεις κλπ

Προοπτικές και ευκαιρίες

- Horizon 2020
 - Υποχρέωση/χρηματοδότηση δημοσιεύσεων ανοικτής πρόσβασης
 - Open Access pilot for research data
- Εθνική πολιτική Ανοικτής Πρόσβασης στη βάση της κοινοτικής σύστασης (2012/417/EU)
- SCOAP3: ένα ενδιαφέρον «πείραμα» μπορεί να οδηγήσει σε ένα λειτουργικό μοντέλο Ανοικτής Πρόσβασης;
- Ανοικτή πρόσβαση και ανοικτή επιστήμη: βίοι παράλληλοι
- Ανοικτή πρόσβαση και εκπαιδευτική διαδικασία

Ευχαριστώ